

EGNA ERFARENHETER AV TIDIG IT-VERKSAMHET INOM VÅRDEN.

Jan Eklund, MD Docent i anesthesiologi vid Karolinska institutet Stockholm

1. Tidiga försök med datoriserade journaler vid Karolinska sjukhusets anestesiklinik 1962 och framåt

Via det pionjärarbete som utfördes av framför allt Professor Paul Hall och dr Hans Selander vid Karolinska institutet/sjukhuset på tidigt 1960 tal kom Börje Hallen (sedermera docent i anesthesiologi) och jag omkring 1962 att börja arbeta med en datoriserad anestesijournal. Halls och Selanders informationssystem J5, vilket jag tyvärr saknar närmare information om utgjorde grundvalen. Anesthesiologi är ju en specialitet som numera inte omfattar bara narkos och bedövning vid operationer utan även intensivvård/ behandling, smärtkliniker etc. Vårt försök gällde helt dokumentering av verksamheten vid operationer d v s narkos och bedövning.

Den journal som togs fram var helt avsedd för manuell inmatning i ovanstående system. Proceduren byggde helt på beskrivning av patienten, anestesin och den genomgångna operationen med hjälp av kategoriserbara data (ålder, kön, risk, kliniktillhörighet, diagnos, operationstyp, anestetid, operationstid etc) och vissa medicinska data som förekomst av komplicerande sjukdomar, preoperativt blodtryck, vissa lab.data, komplikationer av anesthesin eller kirurgin och behov av postoperativ övervakning på postop. avdelning eller intensivvårdsbehov.

3	1967	<i>Danielsson T, Eklund J, Hall P, Hallén B, Selander H:</i>	Anestesi och informationssystem J5		Sv.Läkartidningen 64: 33: s (3214-3231)
---	------	--	------------------------------------	--	--

Efter en försöksperiod infördes journalen i full skala vid kliniken. Trots att hanteringen var ganska arbetskrävande såväl kliniskt för läkare och sjuksköterskor som för enheten som hanterade inmatning och bearbetning fortsatte försöket under flera år. Preliminära resultat presenterades 1968.

5	1968	<i>Eklund J, Gordh T, Hall P, Hallén B & Selander H:</i>	Computer application in clinical anaesthesia. A report on two years experience. In Progress in Anesthesiology. Excerpt med intern congr series		Excerpt med no 200: 618-22
---	------	--	--	--	----------------------------

Arbetet resulterade till slut i den avhandling som Börje Hallén försvarade 1972 vid Karolinska institutet. Om jag minns rätt byggde den på data från mer än 150 000 anestesier. Dock nedlades försöken något år senare.

Jag vill också erinra om att Hall och Selander även hade andra projekt inom KI

2. Eget avhandlingsarbete

Även om det inte gäller direkt vård, vill jag även nämna att all datahantering i mitt kliniska avhandlingsarbete mellan 1966 och 1969 skedde med hjälp av dels Folksam (där min bror på den tiden var systemman och programmerare) och via körningar på KI/KS IBM 360/40, vilken ju uppfyllde ett helt (litet) hus på KS område. Inmatning skedde efter manuell förlaga på hålkort och den statistiska bearbetningen med program från KI:s dåvarande dataenhet. Allt var mycket "primitivt" och dessutom ganska spännande eftersom man var tvungen att ansöka

om körtid kvartalsvis hos en särskild nämnd och då ”i nåder” fick disponera maskinen några timmar. Allt gick dock till slut väl och trots dåtidens begränsade förutsättningar kunde vi t.ex ”ruska om” materialet ganska bra och på så sätt få fram andra aspekter än den rent deskriptiva statistiken.

7	1970	<i>Eklund J</i>	Renal regulation of body osmolal balance in burns, avhandling	10	Acta Chir Scand suppl 410
---	------	-----------------	---	----	---------------------------

3. Ett dataprojekt som havererade i det kalla kriget

1974 tillträdde Olof P Norlander som professor och chef för KS anestesiklinik. Han kom från thoraxklinikerna där han varit chef under ett decennium. Han var mycket tidigt intresserad av främst ”on line” övervakning av vitala parametrar (puls, blodtryck etc) under operation och i intensivvårdssituationen. Ett sådant system där enskilda patienter kunde följas under och efter operation infördes också tidigt 1966??, vid den thoraxkirurgiska kliniken på KS. När han flyttade till den centrala enheten 1974 fortsatte han detta arbete nu i samarbete med StanSAAB. Avsikten var ta fram ett liknande system som skulle kunna täcka dels den stora centrala operationsavdelningen, dels intensivvårdsavdelningen med sin postoperativa enhet. Vi inledde ett energiskt arbete för att ta fram ett underlag som skulle medge detta och StanSAAB påbörjade arbetet med att ta fram ett terminalbaserat system.

När vi kommit en god bit på väg avslöjades emellertid att StanSAAB reexporterat strategisk dataapparat till Sovjetunionen och bolaget försvann raskt ut ”cyberrymden”. Projektet lades ner, ganska snart därefter kom de första kommersiella utrustningarna.

4. Senare erfarenheter

Norlanders intresse för IT kvarstod. Runt 1980 byggde han ett första primitivt nätverk baserat på Luxors ABC 80 för anestesiklinikens läkare och sekreterare och vi blev gradvis bland de första läkarna på sjukhuset att övergå IT-baserade system.

Under 80-talet byggde Norlander och jag även upp ett datoriserat system för redaktionellt arbete i Acta Anaesthesiologica Scandinavica. Detta var rent ”kameralt” men trots allt en av föregångarna till de stora ”totalsystem” som i dag hanterar allt från manuskripthantering till publicering.

Stockholm 2007-10-21

Jan Eklund